

Posudek diplomové práce Ivany Portlové
Antonín Dvořák: Cypřiše (písňový cyklus)

Ivana Portlová si za téma své diplomové práce zvolila písňový cyklus Antonína Dvořáka Cypřiše, tedy téma badatelsky velmi inspirativní. Jako lákavá se tu jeví skutečnost, že se skladatel k tomuto „mladému“ dílu vícekrát vracel a některé části přepracoval znovu jako písně nebo je upravil do instrumentálního tvaru - nabízí se tu tedy srovnání jednotlivých verzí a interpretace jejich proměn. Přínosem dvořákovskému bádání by bylo ovšem i ověření či zpochybnění teze, že toto rané dílo mělo mnohé slabiny a stalo se později pro skladatele jakousi zásobárnou melodických nápadů, a pokus o odpověď na otázku (a její analytické doložení), nakolik je tedy samo o sobě integrálním uměleckým činem v kontextu své doby. A když už jsme začali z tohoto konce, jako téma se tu rýsuje i opakovaně zmiňovaná špatná deklamace českého textu v těchto písních, vycházející z mínění Karla Bendla prostředkovaného samotným skladatelem, tedy téma, které otevírá mimo jiné prostor pro nový pohled na normativní působení názorů Otakara Hostinského, které - při své první formulaci (v tomto případě je třeba hovořit i o Elišce Krásnohorské) reflektují reálnou problematiku zhudebnění češtiny své doby - se staly postupně pro muzikology téměř jediným úhlem pohledu na českou vokální (tedy i operní) hudbu 19. století. A v neposlední řadě, otevřená je stále otázka prvního vydání Cypřišů vůbec, jejich původní písňové podoby, a zaujetí postoje k názorům editorů na způsob vydání, jimiž v roce 1996 edici anoncovali.

O tématech, která jsou otevřená a nabízejí se k řešení v souvislosti s Dvořákovými Cypřiši jsem se rozepsala proto, že do jisté míry v tomto smyslu spatřuji v diplomové práci Ivany Portlové promarněnou příležitost. Co tedy práce obsahuje. Slibný je začátek, kde se diplomantka vypořádává se stavem bádání o tomto Dvořákově písňovém opusu, nedostatkem ale je, že se do jejího zorného úhlu nedostaly podněty z nejnovějších prací k problematice díla publikované v roce 1996 Davidem Beveridgem ve sborníku Rethinking Dvořák. Z nich zná pouze studii Jana Smaczneho, kterou autor uveřejnil vícekrát. Přehled o evropské a české písni v 19. století a problematice s ní spjaté, který v práci tvoří další část, není ničím jiným, než jakýmsi formálním přívěskem dosti narychlo zkompileovaných skutečností, přívěskem nesoustavným a značně mezerovitým. Jako formální část působí tím více, že se s historickým kontextem v dalším výkladu nepracuje. Připojen je ještě popis autografů a dokumentace z Dvořákovy korespondence.

Zbytek - tedy co do rozsahu největší část diplomové práce - je věnován popisným analýzám textů Gustava Pfliegera Moravského a Dvořákových písní. U textů se autorka snaží nastínit témata básní, jejich výstavbu a případně postihnout smysl některých nápadných básnických prostředků. Bohužel i ty výsledky, k nimž dospěla, ponechává víceméně stranou při analýzách písní, které zůstávají v podstatě na úrovni orientačního formálního a harmonického rozboru a vlastní problematiku, jak Dvořák hudebně vykládá text a jeho smysl ponechávají až na několik sporých nápadných momentů (např. zvukomalba apod.) stranou. Svědčí o tom i v závěru připojený přehled odchylek textu básní a textu písní, který bez hudebního výkladu postrádá hlubší smysl. Proto také závěrečné shrnutí nemůže dospět než k všeobecným konstatováním a klišé, završeným předtím nijak nedokládaným tvrzením, že hudba tu převyšuje zhudebněné básně a „zušlechťuje jejich konvenční obsah“.

Předkládaná práce prokázala, že diplomantka umí zacházet s literaturou a je vybavena elementární analytickou dovedností. Přes všechny nemalé nedostatky, které práce má, doporučuji, aby se ji diplomantka pokusila obhájit. Mezi řádky textu totiž občas probleskuje náznak toho, že kdyby - podle mého názoru - autorka práci věnovala více času a soustředěného přemýšlení, jistě by dospěla dále. Diskuse při obhajobě může být tak prvním důležitým stupněm na této cestě.

V Praze, 12. 9. 2007

doc. PhDr. Marta Ottlová

